Odaw rahwa jututuba Nr. 1.

Jubedad jutud Läänemaalt.

Lookesed Haapsalu ümbrusest.

J. A. Feldmann.

Haapsalus.
J. A. Feldmann'i kirjastus.

Odaw rahwa jututuba Nr. 1.

Jubedad jutud Läänemaalt.

Lookesed Haapsalu ümbrusest.

J. A. Feldmann.

Haapsalus.
J. A. Feldmann'i kirjastus.

Sisu:

M. Tamwerk'i trükk, Haapsalus.

Wiigi Willemi wiimsed elupäewad.

Wiigi Willem oli juba mitu päewa raskesti haige ja abikaasa Juula istus woodi ees katkise jalaga puupingil ja hoidis kondise käe Willemi otsaesisel. Willem wäänles rahutumalt asemel ja hoigas wahetpidamata. Terawad tuksatused peas ja kibe walu kurgus muutusid tund tunnilt suuremaks. Palawad hood waheldasid külma wärinatega. Kõik liikmed walutasid imelise painawa waluga, nagu oleks keegi nürida noaga kontidest üdi uuristanud.

„Juula, Juula, küll lõhub kõik ihu nagu puuhaamriga!" hoigas Willem.

„Jah Willuke, oled ikka ennast ära külmetanud — muud midagi! Waja õige palawat tuhka kaela ümber panna, küll see selle külma-wiha wälja kisub . . . Oota, Willem, ma toon seda sulle kohe. See on kõigeparem abinõu. Minu wa' kadunud emake tarwitas ikka seda, kui juhtus haige olema."

Juula läks kolde juure ja ajas wana sukasääre palawat tuhka täis ja tuli ning mähkis Willemile ümber kaela . . . . Willem tegi kannataja näo ja pigistas silmad kinni. Kui tuhk ära jahtus, walas Juula uut juure ja päris õrnalt:

„Noh, Willuke, kas tunned parema olewat?"

Willem muigas kurwalt ja wäristas pead.

„Noh, ega ta nii ruttu kohe aita. Ta nõuab oma määratud aja . . ."

Kui aga peale mitmekorrast tuhawahetust Willemi seisukord põrmugi ei paranenud ja rohkem halwemaks läks, wiskas Juula sukasääre kolde ette ja sõnas järelmõteldes:

„Waja on pead ja ihu äädikaga peseda. Äädikas pidada igasuguse walu wastu esimene abinõu olema — ma olen seda mitmelt kuulnud."

Juula lõõberdas kööki ja tuli warsti musta tolmuse pudeliga tagasi. Ta loksutas pudelit ja waatas wastu walget.

„Mine wõta kinni, oo see äädikas wõi mõni muu wedelik . . . Hais oleks teisel küll nagu isesugune olewat . . . Aga ega ta mõni kihwt ole. Kui teda juba elumajas peetakse, ju ta siis ikka tarwilik on . . ."

Juula wõttis peoga pudelist wedeliku ja hakkas sellega Willemi ihu igaltpoolt sisse määrima . . .

Peale määrimist lamas haige liikumatult asemel ja hoigas wahetewahel tasakesti. Äkitselt tegi ta järsu liigutuse ja püüdis püsti tõusta.

„Mis sul wiga on, Willuke?"

„Kipitab . . . just kui wiiliga, õõrub nahka . . . Ei jõua enam kannatada."

Juula liigutas imestades kulmusi.

„Waata imet, wõi ka see ei aita! . . . Paneb nahakipitama . . . Külap ta parem on, kui sa teda ühe tilga sisse wõtaks . . . Säh, rüüpa ette korra! . . . Kui ta peale määrida ei kõlba, küllap ta siis ikka sisse wõtta parem on. Rüüpa!"

Ta ulatas pudeli Willemi suu ääre. Willem rüüpas.

„Noh, kuidas on?"

„Kõrwetab! . . . Just kui tuline tõrw . . . Oeh!"

„See on hea! . . . Kui ta kõrwetab, küllap ta siis ka walu ära wõtab. Wõta weel üks lonks . . . Ära karda. Wõta!"

Willem pigistas silmad kinni, hoigas ja rüüpas.

„Oeh . . . just kui sula tina! Terwe sisekond põleb ja käärib sees . . . Oeh! . . .

Juula noogutas julgustawalt peaga.

„Pole wiga! See on esiotsa muidu nii, küll ta pärastpoole ära jahtub — anna aga natuke aega . . ."

Willem laskis enese jõuetumalt asemele tagasi wajuda ja surus käed kramplikult rinna peale kokku. Sisekond kõrbes ja pakitses. Järsud, kibedad waluhood jooksid kehast läbi. Willem hakkas tihedamalt ja kõwemalt hoigama. Juula nägu muutus mureliseks.

„Juula, see oli seebikiwi, mida mulle andsid," hoigas Willem.

„Mine rumal, kus ta's seebikiwi oli, see oli äädikas . . . Kas ei taha sugugi soiku jääda?"

„Ikka hullemaks läheb . . . Oijah! . . . Juula — mine pane hobuse loom ette . . . sõida Haapsalu ja kutsu tohter . . ."

Juula lõi käega.

„Katsu tühja! . . . Tohtri käest on enne keegi abi saanud! Raha peale on nad küll maiad, aga haigust ei tunne nad põrmugi. Kui nad midagi suudaks, miks nad siis iseennast ei paranda? Surewad niisama maha, kui iga teinegi. Nendelt

ei saa sa midagi! Aga, kui sa ette kangesti tahad, ma lähen ja kutsun Kargu Kaarli siia, ta loeb sõnu, waat see aitab kohe! ..."

Willem noogutas tummalt peaga.

„Kaarli tunneb kõik haigused ja hädad ja tal on ka kõige haiguste wastu rohtu olemas ... Kui sa ikka tema poole pöörad, siis tead, et abist ilma ei jää ... Sa tõmba omale kasukas peale ja kannata wähe aega, ma olen Kaarliga warsti tagasi ... Weekruus on siin pingi peal; kui juua tahad, eks kasta siis keelt ..."

Juula tõmbas suurerätiku ümber ja läks kiire sammudega uksest wälja.

Willem hoigas ikka raskemalt ja raskemalt.

Tunni poolteist pärast oli Juula ühes Kaarliga tagasi.

„Willem! ... Kas kuuled? Tulin tagasi ja Kargu isa kah!"

Willem hoigas tasa ja raskesti ...

Wana Kaarli astus haige juure, silitas oma käega haige pead ja lausus:

„Kurat taganegu ära üle üheksa soo, üle üheksa järwe ..."

Juula ehmus, haige kiskus ennast kerasse.

Kaarli luges ja palus haigele:

„Mina arsti, mina sobi, Jumal appi, Maarjake walu wõtma! Arsti käsi, risti wesi, püha ristikene! Awitage, awitage! Kutske kuri kaugelle, matke haigus aia taha, wiige walu waarikusse ... Issa meie kes sa oled taewas."

Haige hoigas edasi. Walu ei wähenenud. Kaarli heitis tema üle sõrmega ristisid ja käskis:

„Hüüa ikka Jeesukesta, hõika Maarjada aitama!"

Siis pööras ta Juula poole ja lausus!

„Jah, kurja wägi on suur tema juures. Ehk on saksa wiha ka weel selle juures? ..."

Kui Juula selle peale midagi ei wastanud, hakkas Kaarli jälle edasi lugema:

„Mine ära, hõel, mine ära kuri! Mine, mine mööda maad metsa sisse, näri, hammusta haawapuid, wiska wiha wahtra sisse, heida armu, heida armu! Püha Peetrus, Mateus, Markus! Õnnistud Maarja, püha Maarja! Jumala ristike ette, Jumala ristike taha, Jumala ristike maast taewa! Aamen aamen, aamen!"

Haige näis waiksemaks jääma. Tal näis kergem olema.

Juula arwas, et see Kaarli palwe wäest on tulnud. Haige jäi magama.

„Aitäh Maarjale! Aitäh Jeesukesele!“ ütles Kaarli. „Las ta magab. Kuri on wõidetud. Ta on temast eemale põgenenud ... Kui waikselt ta nüüd magab. Neitsi Maarja ise warjab teda, hoiab teda ... Küll ta nüüd paremaks saab kui ta magada wõib ...“

Selle peale lahkus wana Kaarli ja andis Juulale lootust, et haigus peagi kaob.

Wähe aega seisis Juula haige juures ja waatas siis Willemi nägu lähemalt. Juula käed hakkasid wärisema. Willem lamas woodis, suu kramplikult kinni surutud ja kondine lahja nägu tarretanud.

Juula haaras üle woodi ääre ripnewast käest kinni. Käsi oli külm ja kange ...

„Willem! ... Oh, sa Jumal! Willem! ...“

Willem ei wastanud enam ... Kuri oli wõidetud. Ta oli temast eemale põgenenud ... Willemi hing elutses juba inglite riigis ...

„Oh ma igawene, oh ma wiimane tola,“ hädaldas Juula nuttes. „Miks ei toonud ma linnast tohtrid, nagu Willem soowis ... Ta oleks elama jäänud, elanud! ... Oeh, oeh!“

Kramplikult langes Juula surnukehale ja nuutsus kaua, teadmata kui kaua seal ...

Abielupaar nõia juures.

Aru Aadu ja Ann elasid nii ütelda keskmist wiisi: tegid tööd ja nägid waewa. Aastad kadusid aastate järele ja Aru rahwas tulid oma eluga ikka läbi. Rikkust neil küll ei olnud, aga seda Aru rahwas suurt ka ei ihaldanudki ... Ainult ühest asjast hakkasid nad aastate jooksul rohkesti puudust tundma, nimelt maja rahust. Aadu ja Ann ei passinud enam nii siledalt kokku nagu hakatuses. Nägelused tõusid nägeluste peale, wiimaks aga päris tõsised abielu-sõjad. Põhjused olid wäga mitmesugused, milledest ühe nimetan: Aadu oli seda wa „sulisewat“ armastama hakanud, pealegi kaunis ohtrasti ...

Päewad kadusid ajamerre. Mõlemad tundsid, et rahu majasse waja oli: Et aga seda ei tulnud, siis olid nad selles

usus, et kellegi kuri silm wõi keegi kahetseja nende majast rahu ära peletanud. Ei wõinud Aadu ja Anne eneste asi ega oma abi parata, siin wõis ainult targa juurest abi loota. Selles arwamises olid nad kindlad . . .

Ühel õhtul, kui Aadu haokoormaga metsast koju poole lonkis, tundis ta kurgus torkiwat walu ja imelist wuhisemist kõrwades. Käreda külma ja Aadu wõrdlemisi wiletsa kehakatte peale waatamata, põles kogu ihu pakitsewalt ja iga wähema liigutuse juures tundis Aadu, et särk turja pealt ja kaendla alt niiske oli. Painaw rammetus wangistas liikmeid ja magusraske wäsimus kiskus Aadu wägisi unesarnasesse seisukorda. Aadu arwas seda kõik raske töö süüks ja lootis et kodus, peale põhjalikku wäljapuhkamist palawa ahju ääres, asjad täielikult paranewad ja see wäike arusaamatus jäljetult kaob.

Koju jõudes jättis Aadu hobuse kõige koormaga õue peale ja tuigerdas ise tuppa. Pea huugas ja oimukohtadest jooksid kibedad tuksatused läbi . . . Tasa, nagu waras, lükkas Aadu ukse lahti ja puges kambrisse. Ann istus kambri akna all ja nõelus sukki. Aadu ajas silmad wägisi lahti ja püüdis näole alandlikku paluwat ilmet anda. Ta häigas pikkamisi määrdinud käega üle otsaesise ja puges süüdlasena silmi pilgutades ahjutaha nurka.

Ann tõstis pea üles, lükkas tuhakarwa õredad juuksesalgad kollase kondise käega kõrwa taha ja waatas üle katkiste prillide tigedasti Aadu otsa.

„Ah, sedawiisi tullakse ristiinimese elumajasse, mis? Ei kössa siit ega sealt, muudkui poeb aga kähku ära ahju taha! . ., Mis suure wallawolikogu sa selle ahjutaguse mõtled olewat, et sind sealt keegi üles ei leia ega kätte saa? . . Ette mul asjamees!"

Aadu püüdis täna Anne kära peale naeratada.

„Jäta Ann! . . . Mis sa ühtelugu ikka tõreled . . . Mine, parem, wõta hobuseloom ree eest lahti — mul pea hakkas järsku walutama . . . Päris paugub teine otsas . . . ei saa silmi lahti ajadagi" . . .

Ann wiskas sukasääre aknalaua peale.

„Ah soo! Wõi juba jälle pea paugub otsas! . . . Seda ma silmasin kohe . . . Oh, sa inimeseloom küll! Jälle puskari trimpanud . . . Ei lähe nädalat mööda, kui ta ennast täis ei ime, nagu wihmauss! Mis elumajad sul pea peal on ja kapitaalid pangas, et sa juua wõid? . . . Kui sa ahwukaat

wõi mõni wallasiketäär oleks, siis teine asi . . . Aga sina waene popsnik tahad koolitatud inimestega ühe pulga peale ronida. Oh sa waenlasenahk küll, mis sa mul nuhtluseks kaelas oled! . . . Jälle kraest kinni wõtta ja nahk palawaks hööweldada, nii et sa kuu ja taewatähed ära unustad, küll sul siis meel mõistus pähe tuleb!"

Aadu õhkas täna kurwasti.

„Ann, kuule nüüd, mis ma sind palun, sa jäta täna oma urisemine. Ma ei ole täna wiinatilkagi keele peale saand . . . Ma olen haige . . . külmetand wõi ära wenitand — mine wõta kinni, aga kogu keha on nagu soolweega üle kallatud . . . Oeh!"

Aadu ohkas waljusti ja hakkas kulunud pastlakontsasi jalast ära kiskuma . . . Õue peal hirnus hobune pikalt ja kurwalt. Ann tõmbas sitsirätiku otsad lõua alla kõwemini sõlme ja tõusis püsti.

„Seda ma ütlen sulle: wiimane kord olgu see, et sa purjus peaga mu silmade ette ilmud! Kui seda weel juhtub, siis hoia oma nahk! . . . Wõi tema ei ole wiinatilkagi täna suhu saand! . . . Seda räägi mõnele küla koolmeistrile, aga mitte mulle! . . ."

Ann tegi käega ähwardawa liigutuse nurga poole ja läks lööberdades kambrist õue. Aadu ajas ennast pikkamisi ahju äärest püsti, riputas jalanartsud ukse kõrwa luuawarre otsa ja kobis ägades nurka koikasse.

Kolm päewa põdes Aadu koikus, enne kui enese jälle jalule ajas ja tööle asus . . . Aga pahandus pahanduse peale ei tahtnud ega tahtnud lõppeda. Küll katsusid siiski weel ise oma nõul läbi saada, aga wale. Ütles üks teisele: „Sa saadana sunnik!" teine jälle wastu: „Wa punane punnik!" Ütles Aadu: „Sa kuradi madu!" Siis Ann jälle: „Wa puskari ladu!" Tihti tuli ette, et sõnad enam ei mõjunudki ja luuawarred appi pidid astuma . . .

Nii edasi minna ei wõinud. Aadu ajas sellepärast ühel hommikul kõhnale ruunakesele rangid kaela ja rakendas ree ette, et teise kihelkonda targa juure sõita. Ree peale pandi weel: kaks matitäit odratangu, pool lambatallekest, kaks naela wõid, 15 kanamuna ja kaks pudelit wiina, mis kõik targale palgaks oli määratud. Nii algas siis ühisel nõul teekond kahekümne kilomeetri kaugusele targa wanamoori juure.

Kui Aru rahwas targa õue olid jõudnud, wõttis neid

wanamoor, ehk nad talle küll tundmatud olid, lahkesti wastu. Ja juttu oli tal oma külaliste wastu nagu wett ... Et Aru rahwa suu ka sarwest polnud, siis sai tark nende käekäigu, nende tutawate ja nende wihaaluste üle äärimeeri mööda selge otsuse.

Waheajal oli tema puujalaga wanamees juba sauna soojaks kütnud, sest ilma sooja saunata, ilma wiinata ei wõi abielu ja armastusasjus ükski tark midagi ette wõtta.

Kindlas usus abi peale, astusid Aadu ja Ann üle läwe sauna, mille järele wanamoor ukse pööra pani. Nüüd algas arstimine. Esite wiskas tark ise oma käega kolm korda leili ja pomises iga korra wiskamise järele nõia-sõnu. Siis raputas ta wiina pudelisi, kord ühte, kord teist, wahtis wiina peale seisma jäänud wullikeste peale. Siis andis Aadu ja Annele rüübata ja rüüpas ka ise kolm korda mehised lõuatäied. Seepeale saputas tark oma nõiawihaga mõlemaid ühest ja teisest kohast, kuna ta hammasteta huuled pomisesid:

„Wihake, wäetike wõidaks, sauna leilike salwiks! Nõnda armas meeste meelest, nõnda armas naiste meelest, kui lõpnud lammas koerte meelest! ... Õitse-leili õnne-leili, karja-leili, kasu-leili! Saaki, saaki saunake, saaki sauna leilike! Hirmukakk, armu kakk, läbi reite reinu-kakk! Hundi sabaga wihelda, rebase sabaga wõida! Püha Juri, püha Maarja, aamen aamen, aamen!"

Nende sõnadega oli wanamoor oma nõia tarkuse seekord lõpetanud. Tuldi saunast kambrisse, aeti weel iidamist ja aadamist juttu ja wähe aja pärast jäeti südamlikult jumalaga.

Aru Aadu ja Anne teekond kodu poole oli lahti. Ruunake sörkis kodu poole kiiremalt, kui esiti wälja poole ... Tõesti uskusid paarrahwas eneste wahel tülid ja pahandused wähenenud olewat ja arwasid uut armastust südametes hõõguma hakkawat ...

Kui koduminejad targa juurest mõningad werstad eemale olid jõudnud, tulid Aadule need kaks pudelid wiina iseäralise haledusega meele. Need armsad asjad olid ühes muu kraamiga nõiamoori juure jäänud ... Kuidas ihkas Aadu, et teinegi neist külma ilmaga tee peal käes oleks ...

„Kas ma ei öelnud sulle tulles", hakkas Aadu korraga seletama, „et tark ei tarwita kahte pudelit wiina ja et jätame teise enestele. Nüüd jäi teine pudel wiina terwelt ja puutumata temale ... Wanamoor ainult ühest pudelist wõttis ..."

„Ei Aadu, kahest pudelist wõttis“, wastas Ann.

„Ära nüüd, Ann, tühja kõnele, ühest wõttis!“ waidles Aadu wastu.

„Kahest wõttis! ... Ma nägin seda selgesti oma silmaga!“ kinnitas Ann. „Sul on aga ikka ise omal walu ta järele, — seepärast sa nüüd seda taga ajama hakkad!“

„Ühest wõttis!“

„Kahest!“

„Ei wõtnud kahest — ühest!“

„Saa sa aru, — kahest! Urjuh!“

„Pea lõuad! Ta wõttis ühest!“ müristas Aadu.

„Pea ise oma lõuad tatikajaan! Kahest wõttis, sest et ühest wõtmine ei aitagi!“

„Aitab küll ühest wõtmine! Lõuad pea hädapasun!“

„Ei pea lõuad! ... Pea ise oma molu!“

„Lõuad pea! ... Ma sulle näitan! ... Ma sind õpetan!“ kisendas Aadu, kusjuures ta käed winna tõusid ja ta Annele kuklasse hakkas laduma.

Ann ei olnud aga ka mitte laisk ja oli palju tulisem kui Aadu, ja see oli tema wähemale jõule parajaks lisanduseks, nii et wõitlejad pooled tasakaalus seisid. Seda suurem oli aga karjumine ja kisa.

Kui wiimaks mõlemad wäsinud olid, läks sõit jälle endist wiisi „rahuotsijatega“ kodu poole.

Küüslaugu Kusti muudab elu.

Küüslaugu Kusti tuli täna pagana lõbusas tujus koju poole ... Nagu näha, oli ta jälle kaunis sügawasse klaasi põhja waadanud, sest kael nähti tal pea kandmiseks liig nõrk ja jalad astumiseks kaunis kõwerad ja nõrgad olewat. Kusti oli wintis mis wintis!

Ja Kusti laulis:

„Ma olen aga turjast tugew mees
Ja kaela jätkust jäme mees!
Waat, Kusti mees, kes sööb ja joob
Ja matsid rinnust maha lööb!“

Laul, see kõlas tugewasti ja nii karmi häälega et seda waewalt inimese omaks wõis pidada. Kükita küla lambakarigi, tee kaldalt, jooksiis hirmuga kus seda ja teist, kadarikku, ainult

üks, suur kõwerate sarwedega must oinas — Tikuta Tiiu oma, jäi teele mööda mineja laulu kuulama, — wist oli see oinale nii wäga waimustaw. Aga nii pea, kui laulu wiimsed sõnad:

„Ma murran metsas maha puid
Ja küla poiste sääreluid!"

lõpenud olid, jooksis oinas tuhatnelja hooplejale järele ja andis talle niisuguse metsiku wopsu põlwe kõwerdusesse, et kiidetud jõumees selili kukkus, kuhu ta ka tükiks ajaks waguse paigale jäi.

Kui Kusti ehmatusest ja põrutusest toibunult maast üles tõusis ja oina needmiseks mõned sõimusõnad oli öelnud, katsus ta üle aia ronida, see aga tantsis nii hullupööra. et katse nurja läks ja Kusti, katkimurtud teiba ots pihus, selili kukkus.

„Mu naisuke-e, kui inglike-e", laulis ta teiba otsaga õhus wehkides ja tuju ülendamiseks paremat jalga püsti hoides.

Kusti ajas enese käpukile ja hakkas siis uuesti üle aia ronima.

„Oi Kusti palju waewa näind
Ja Kapa Katil kosjas käind . . ."

jorutas ta esimest keha poolt üle aia upitades.

„Küll wersta wiis on wesi lai,
Kuid Kusti siiski üle sai!"

Pikkamisi wajus ka teine pool Kusti keha üle aia.

„Kurat! Mull on täna nii pagana hea tuju, et ilma musuta kudagi läbi ei saa. Oleks ometi oma Katigi siin, ma annaksin temalegi musu!"

Kusti ajas jalad harki ja seadis pudeli suu peale. Pikkamisi wajus märjuke Kusti kõrisse.

Pudel oli juba tühi, aga Kusti hoidis teda ikka weel suu peal. Wiimaks surus ta pudeli wälja poole kuue tasku, hakkas naerma ja tuigerdas siis jalgrada mööda koju poole edasi. Tuju oli weel paremaks muutunud ja kadaka põõsaste wahelt kõlas eht Eesti laul:

„T-tee oli wiltu
Maa oli wiltu
Kõrtsi Liisu kõndis wiltu . . ."

Et tal oma karjamaal jõud otsa lõppes ja ta tee peale maha istus ning wiimaks pikali heitis. — — — — — —

Hommikul, kui idataewas käharad pilweharjad rahutumalt punetama lõid ja Küüslaugu tare otsas kukk pikalt ja kriiskawalt häälitses, tõusis perenaine Kati üles, tõmbas pahaselt aga

pikkamisi hilbud selga ja läks loomi talitama.

„Küll on hirmus — Kustil on jällegi joomatõbi kallal! Ei ole teisel aega enam kojugi tulla!" mõtles Kati ja ohkas südame põhjast.

Kui loomad talitatud ja lehmad lüpsetud olid, tuli Kati õue ja jäi ehmatades sealauda ukse ees seisma. Sealt kuulis ta nagu inimese häält ja orika rõhkimist. Ta jäi kuulatama.

„Kati!"

„Mh",

„Kati!"

„Mh, mh!"

„Mine waata, sead on wist õues."

„M-mh!"

„Sead rõhiwad õues; mine waata, kudas naad lahti said".

„Mh. mh!"

„Kati!"

Kusti lükkas oma teisepoolele nii kõwaste külge, et see ülesse ärkas.

Wana orikas kargas tigedalt rõhkides pesast üles ja jooksis teisele poole lauda nurka,

„Pthüi, kurat! olen wist sigadelaudas!"

Sel minutil tegi perenaine sealauda ukse lahti ja nägi Kustit, kes ristseliti sea asemel aeles:

„Mis see siis peab tähendama, mis?" kurjustas Kati. „Ah sedawiisi tullakse koju ... Jälle oled sa eilse päewa ja öö weel järele lakunud! ... No, mis sa ometigi jood! Kui kaugele sa mõtled sellega jõuda? Ei lähe enam nädalatki mööda, kui ennast täis ei tõmba! ... Wana walge juba wäljas ja sa wedeled sealaudas, orikaga ühes põhus ... Silmapilk katsu, et sa kondid püsti ajad ... Mina pean kuke laulust saadik ülal kohmitsema ja sina wedeled põhus, nagu mõni suur heategija ... Noh, mis sa ootad, kui laudast wälja ei saa!"

Kati astus üle lauda läwe ja tõmbas järsu liigutusega Kusti pealt kuue ära.

„Kas sa kuuled mis sulle räägitakse, wõi ei kuule? ... Ma arwan, et sa nii suur isand ei ole, et sind kümme korda peab paluma ... Kui sa heaga ei taha kuulda mis sulle räägitakse, küll ma siis abinõu tean, mis su püsti ajab!"

Ta kõigutas ähwardawalt lüpsikut.

Kusti püüdis end istukile ajada.

„Ma olen päris haige, Katike ... pea põleb otsas ja süda nii paha, nagu tahaks teine wälja tulla ..."

„Seda ma arwan kah! Wõi nüüd pea walutab ja süda paha! ... Aga kui sa puskari pumpasid, kas siis ka selle pääle mõtlesid, et pea walutama ja süda pööritama hakkab? ... Inimeseloom niisugune! ... Maast üles, kähku! ... Mis aega sa siin sealaudas ootad? ... Aga silmaplik!"

Kusti ümises arusaamatult ja häbiga habemesse ja hakkas ennast pikkamisi üles ajama. Lämbunud leige lauda õhk tungis haisewa puhanguga Kustile wastu, puges suhu ja ninasse, pani südame pööritama. Silmade ees lõi kõik korraga mustaks. Ta tuigerdas küna wastu, tahtis seinast kinni haarata, kuid tuikus, ja lõi kukkudes koonu wastu küna äärt ja jäi liikumatult pahnasse lamama.

Kati lõi käega, wiskas wihaselt lauda ukse paukudes kinni ja sammus toa poole.

„Susi söögu niisugust elukat!"

Kui Kati oli kardulaid keetnud ja muid majatalitusi teinud, oli juba päikesekera kõrgele kerkinud. Usina töö ja talituse juures oli ta Kusti hoopis unustanud ... Kui Kati oli toidu lauale toonud, tuli talle järsku meele, et Kusti alles sealaudas, orikaga ühes pesas põõnab. Ruttu astus ta lauda juure, wõttis ukse lahti, silmitses minut aega Kusti küürus lamawat kogu ja kärgatas siis järsult:

„Sina, lontruse kere, mis! Kas need on mõned ristiinimese teod niisugused ... Ennast täis lakkuda, nii et meel ja mõistus mõneks ajaks peast kadunud on ... Kas see on mõne ristiinimese tegu?! Ja siis ilma tegewuseta kõrwalisi nurki mööda aega surnuks lüüa ja wedeleda ... Oh, sa, sindrinahk, küll! Silmapilk aja ennast üles ... Risuhunnik niisugune!"

Ta astus wihaselt Kusti juure ja hakkas tal turja pealt kinni.

„Kas sa kuuled mis sulle räägitakse! ... Maast üles!"

Kusti ajas pikkamisi silmad lahti, waatas ärda pilguga arusaamatult oma ümber ja laskis siis pea jälle pahnahunnikusse langeda.

Niisugune hoolimattus je ükskõiksus ei meeldinud Katile põrmugi. Ta häigas köieotsa maast ja sähwas Kustile paar korda üle kaela.

Kusti ümises tumedalt ja ajas enese istukile. Paluwalt waatas ta Katile otsa. Niiske alandliku läikega särasid ta silmad.

„Anna andeks Katike, anna mulle andeks! Wiimane kord — ma ei joo enam! Sellest põrgu lakkest tahan ma eemale põgeneda! Mitte tilka seda kihwti oma keelele laska!" hädaldas Kusti paluwalt.

Wihased kortsud Kati kulmude wahelt kadusid pikkamisi... Ta laskis kõie otsa käest maha libiseda, kummardas Kusti üle ja waatas talla otse silma.

„On see, Kusti su tõsine sõna?... Siis, siis annan sulle kõik andeks!" lausus Kati pikkamisi.

„Jah, Katike, see on mu wiimane ja tõsine sõna; ma ei joo enam wiina!... Mul on kole häbi su ees — ma ei tea, kuhu omad silmad su eest peidaksin".

Kati wõttis õrnalt Kusti käest kinni, kes alles istukil oli.

„Tõuse üles, Kusti... Läheme kambrisse... Keetsin juba söögi walmis, tule katsu midagi ka süüa ja kui kõht täis, siis heida sängi ja puhka weel; küll see wiimane peatäis siis wälja aurab ja kaob... Lähme!"

Kati wõttis Kusti käest kõwemini kinni. Kusti tõusis püsti ja surus tugewa pika suudluse Kati huultele...

Kati uskus jälle, et Kusti end parandab. Kusti uskus ise ka, aga õhkas endamisi: „Oh et seda jõudu ikka selleks jätkuks!"

Rahuotsijad.

„Kinnitan sulle, et Lutsu Liisul on kirju lehm, kelle ta „Poti" laadalt tõi!"

„Kuid mina ütlen et see lehm on punane!"

„Ma ei ole ju tõepoolest mitte nõrgameelne."

„Ütle juba parem, et mina olen oma mõistuse kaotanud."

Juba 10 minutit kestis waielus Mihkli ja Miina wahel. Nad waidlesid selle üle, kas Lutsu Liisul on kirju- wõi punana lehm. Äritatult wiskas Miina kohwitassi põrandale ja kargas laua tagant ülesse. Waielus muutus tüliks.

„Sa waletad, kas kuuled: sa traatsaba waletad! Häbi sul ei ole niimoodi waletada! Ma wannun kohe, et Liisul on

punane lehm! ... Ah jumal, ah jumal, mis olen ma teinud, et pean niisuguse walelikuga ühes elama?"

„Jäta parem jumal rahule, kurat wõtaks sind! Kui keegi meist waletab, siis oled see sina ... Wäga hästi wõid sa ka tõendada, et Liisul on sinine wõi roheline lehm!"

Ükki põrutas Mihkel wihaselt wastu tooli, et see tükkideks lendas ja kisendas täiest kõrist:

„Kirju! kirju! kirju! kirju!"

Nii kisklesid Mihkel ja Miina igapäew nagu koer ja kass. Igast tühjast asjast wõisid nad tüli põhjust leida. Ropp sõim, lööming, oli igapäewane nähtus.

Täna oli nende wahel jällegi hirmus lahing olnud, siis ei wõinud asi enam nõnda jääda: abinõu pidi otsitama ja nimelt õpetaja juurest. Õpetaja pidi nende wahele rahu ja endise armastuse tagasi toimetama. Tema oli neid paari pannud, temale tahtsid nad siis nüüd eneste elu wigu awaldada ja teda paluda, et tema neid weel kord õnnistaks, nii et nende elu muutuks rahuliseks.

Rahuotsijad — Mihkel ja Miina astusid õpetaja ette. Mõlemad teretasid kummardades, wahtisid jalgade ette maha ja seina peale, kõrwale ja alles siis kui õpetaja juba mitu korda oli asja küsinud, hakkas Mihkel sõnu otsima

„Ei tea ühtigi, õpetaja härra, oleks ka ikka midagi olnud, aga — ei tea isegi, kudas seda ütelda ... Õpetaja ise on meid ristinud, nime alla pannud ja leertanud ja — õnnistanud ja —

„No, ja — siis? ... Teie olete wist abielupaar?"

„Sõge loom, räägi nüüd — räägi — mis sa molu kardad!" sosistas Miina.

„Ei tea — abielupaar wist küll ... Ma sain Miinaga tutawaks — õpetaja ise pani meid paari — õpetaja ise teab kõige parem ... Ungrust, wa Lipu Hans oli selsamal pühapäewal kah laulatusel ja Roti külast Wimma Willem oma Wiiuga kah ...

„Mis sa nüüd jälle Wimma Willemist räägid?" sähwas Miina sekka, „eks õpetaja tea ise weel parem kui meie, et Wimma Willemi ja Wiiu pulmad selsamal päewal olid!"

„Aga mu armsad, ma ei saa sugugi aru, mis teil minu juure asja on?"

Mihkel sai selle lahke küsimuse läbi pisut julgemaks.

„Mis seal nüüd aru saad wõi, eks ta ole wana kuri ikka — Wimma Wiiu olla oma Willemi wastu õige hea — minu oma ei taha mind sugugi sallida."

Mihkel katsus käega oma teist kulmu, mis oli sinine.

„Wait, Mihkel, kudas sa tõbras räägid," käratas Miina. „Sina ei salli mind — ära sa sunnik waleta!... Õpetaja härra, ärge uskuge — Mihkel kuriwaim waletab! Tema ei salli mind! Ta on otsani kurja täis, joob ja wedeleb joogimajades ja peksab mind ja nüüd hakkab weel waletama minu peale. — Kulla õpetaja härra, ärge uskuge! Ärge uskuge Mihkli juttu — tema on minu wastu kuri, otse wana õelus ise!"

„Noh, — mine räägi nüüd, — temal ikka õigus. Õpetaja härra, mina tõendan, et Miina waletab. Mina olen aus tööline, õpetaja teab ise seda — Miina on minu wastu kuri... Näete ise õpetaja härra, et mu kulm on sinine kui paja põhi — wirutas teine kolginuiaga! Küll on kole inimene!"

„Ei, tema on minu wastu kuri!" karjus Miina. „Kas sa ei löönud mind üleeile tooliga mööda sääri! Jala sääred niisamuti sinised! Ära sa satikas salga!"

„Häbene oma lõugu!" tõreles Mihkel. „Sa oled see esimene walelik, missugust teist enam halli taewa all ei ole,"

„Ise wõid sa häbeneda, aga mitte mina! Ise oled sa pea waletaja!... Sügisel käisid sa Pärdi Peetri naise juures. Kas sa seda ka tahad ära salata ja waleks ajada... Õpetaja härra, ärge Mihklit uskuge".

„Kuradi ahwi kalts!... Imp pamp niisugune!... Aja tagasi, et sa wa maaler Matsiga pole kokku elanud ja abielu rikkunud!... Ärge uskuge õpetaja härra Miinat — ärge uskuge!"

„Tatikajaan, oma walega!" kriiskas Miina ja hakkas Mihkelt rusikatega wemmeldama.

Õpetaja pööras palge kõrwale, pani käed risti ja ohkas südame põhjast:

„Issand Jumal, tule sina mulle appi nende waeste pattuste juures!"